PARTICIPATIEPLAN
ACTUALISATIE OMGEVINGSVISIE LOSSER 2026 - 2027

28 juli 2026

RHO ADVISEURS

RHO ADVISEURS

DATUM	28 juli 2026
KENMERK	20260957/276577/GvL; WiSch
PROJECT	Losser Omgevingsvisie
PROJECTLEIDER	ir. G.S. van Loenen
OPDRACHTGEVER	Gemeente Losser
PROJECTNUMMER	20260957
AUTEUR	W.E. Schreuder

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding 4

1.1 Aanleiding 4
1.2 Doel van participatie 4
1.3 Van visie naar uitvoering 4
1.4 Leeswijzer 4

2. Uitgangspunten participatie 5

3. Beleids- en participatiekader 6

3.1 Eerdere participatie 6
3.2 Participatiebeleid gemeente Losser 6
3.3 Participatieniveaus en participatieladder 7
3.4 Betekenis voor dit participatieplan 8

4. Doelgroepanalyse 9

4.1 Interne participatie 9
4.2 Ketenpartners en samenwerkingspartners 9
4.3 Externe participatie 9

5. Fasen actualisatie omgevingsvisie Losser 11

5.1 Fasering en planning 11
5.2 Doorlopende aanvullende bestuurlijke betrokkenheid: raadswerkgroep 13
5.3 Fase 1 Start & analyse 13
5.4 Fase 2 Integrale verkenning 14
5.5 Fase 3 Keuzevorming 16
5.6 Fase 4 ontwerp omgevingsvisie 18
5.7 Fase 5 vaststelling en implementatie 20

6. Afweging en vervolg 20

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Losser actualiseert de huidige omgevingsvisie. De bestaande omgevingsvisie geeft op hoofdlijnen richting aan de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving, maar vraagt om aanscherping, concretisering en betere doorwerking naar beleid, uitvoering en ruimtelijke keuzes. Ook de recent vastgestelde *Toekomstvisie gemeente Losser 2040* geeft aanleiding om de omgevingsvisie te actualiseren. Deze toekomstvisie benoemt waarden, ambities en toekomstbeelden voor Losser richting 2040. De actualisatie van de omgevingsvisie moet helpen om deze waarden en ambities ruimtelijk te vertalen.

Participatie is daarbij belangrijk. Bij eerdere trajecten, zoals de huidige omgevingsvisie en de Toekomstvisie 2040, is al veel input opgehaald bij inwoners, ondernemers, organisaties, ketenpartners, bestuur en ambtelijke organisatie. Dit participatieplan beschrijft hoe deze eerdere opbrengsten kunnen worden benut en hoe aanvullende participatie kan worden ingezet om keuzes, dilemma's en ruimtelijke vertaling verder te verdiepen en om bij de te maken keuzes te kunnen toetsen op draagvlak.

Dit participatieplan beschrijft per fase de basisparticipatie en de mogelijke aanvullende participatievormen. De aanvullende vormen verschillen in doel, meerwaarde, intensiteit, doelgroepbereik en benodigde capaciteit. Op basis hiervan kan bepaald worden of de basisparticipatie wordt aangevuld met extra verdieping, verbreding of coproductie. Daarbij is ons doel dat participatie altijd doelmatig en efficiënt is. We participeren niet omdat het moet, maar omdat de inhoud en de keuzes die we maken er beter van worden.

1.2 Doel van participatie

De participatie heeft als doel om de actualisatie van de omgevingsvisie inhoudelijk te verrijken en keuzes beter te onderbouwen. Daarbij wordt voortgebouwd op eerdere participatie die is uitgevoerd in het kader van huidige omgevingsvisie en de Toekomstvisie 2040. De nadruk ligt op het toetsen, verdiepen en aanscherpen van dilemma's, opgaven, scenario's en keuzes. De opgehaalde kennis, ervaringen, belangen en aandachtspunten helpen om te komen tot een navolgbare, uitvoerbare en breed afgewogen omgevingsvisie.

1.3 Van visie naar uitvoering

De actualisatie van de omgevingsvisie is niet alleen gericht op het opstellen van een nieuw beleidsdocument, maar ook op de toepassing ervan in de praktijk. De uitdaging ligt niet zozeer in het ontwikkelen van nieuwe ambities, maar vooral in het maken van scherpe keuzes, het organiseren van draagvlak en het versterken van de doorwerking naar beleid, uitvoering en besluitvorming. Participatie, inhoudelijke ontwikkeling en implementatie worden daarom als één samenhangend proces benaderd.

De actualisatie van de omgevingsvisie is gericht op het maken van scherpe keuzes en het versterken van de doorwerking naar programma's, het omgevingsplan en de uitvoering. Participatie wordt daarbij ingezet om dilemma's, afwegingen en keuzes te toetsen, verdiepen en aanscherpen, zodat een visie ontstaat die richting geeft én toepasbaar is in de praktijk. Daarom worden inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, ketenpartners, bestuur en ambtelijke organisatie op verschillende momenten betrokken. Op die manier wordt gewerkt aan een visie die niet alleen inhoudelijk sterk is, maar ook uitvoerbaar, herkenbaar en navolgbaar.

1.4 Leeswijzer

Dit participatieplan is opgebouwd van kader naar uitvoering. Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding, het doel van participatie en de relatie tussen de omgevingsvisie en de uitvoering. Hoofdstuk 2 bevat de uitgangspunten voor de participatieaanpak. Hoofdstuk 3 beschrijft het beleids- en participatiekader, waaronder eerdere participatie, het participatiebeleid van de gemeente Losser en de participatieniveaus. Hoofdstuk 4 gaat in op de doelgroepen die bij de actualisatie worden betrokken.
In hoofdstuk 5 staat de participatie per fase centraal. Per fase wordt eerst de basisparticipatie beschreven: de volwaardige en zorgvuldige aanpak voor die fase. Daarna worden mogelijke aanvullende participatievormen toegelicht voor extra verdieping, verbreding of coproductie. Hoofdstuk 6 sluit af met de afweging en het vervolg.

2. UITGANGSPUNTEN PARTICIPATIE

De actualisatie van de omgevingsvisie vraagt om een participatieaanpak die past bij de aard van de opgave, de positie van de omgevingsvisie binnen de beleidscyclus en de participatie die in eerdere trajecten al heeft plaatsgevonden. Daarom worden in dit participatieplan de volgende uitgangspunten gehanteerd. Deze uitgangspunten vormen de basis voor de verdere uitwerking van de participatieaanpak.

1. **Voortbouwen op eerdere participatie.** Bij de huidige omgevingsvisie en de Toekomstvisie 2040 is al veel input opgehaald over waarden, kwaliteiten, zorgen, kansen en toekomstbeelden. Deze opbrengsten worden betrokken als informatiebron. De nadruk van dit participatieproces ligt vooral op verdieping, toetsing en ruimtelijke vertaling.

2. **Participatie richten op keuzes en dilemma's.** De actualisatie van de omgevingsvisie vraagt om scherpere keuzes over ruimte, functies en locaties. Participatie wordt daarom niet alleen ingezet om wensen op te halen, maar ook om dilemma's, belangen en afwegingen bespreekbaar te maken.

3. **Participatieniveau koppelen aan doel en fase.** Per fase, doelgroep en activiteit wordt vooraf bepaald welk participatieniveau passend is. Raadplegen is vaak het vertrekpunt, terwijl adviseren of coproduceren alleen wordt ingezet als daar voldoende inhoudelijke ruimte, tijd en capaciteit voor is. Daarmee wordt vooraf duidelijk welke invloed deelnemers hebben, wat met hun inbreng gebeurt en waar de uiteindelijke afweging en besluitvorming liggen.

4. **Vroegtijdig en zorgvuldig betrekken.** Inwoners, organisaties, ketenpartners, bestuur en interne betrokkenen worden betrokken op momenten waarop hun inbreng nog betekenis kan hebben. Het proces wordt zorgvuldig ingericht, met duidelijke stappen en voldoende ruimte voor voorbereiding, gesprek en terugkoppeling.

5. **Gebiedsgericht en doelgroepgericht werken.** De dorpen en gebieden binnen Losser verschillen in identiteit, opgaven en gevoeligheden. Daarom moet participatie aansluiten bij de schaal en doelgroep: gemeentebreed waar het kan, gebieds- of dorpsgericht waar dat nodig is.

6. **Duidelijke kaders en verwachtingen.** Vooraf wordt duidelijk gemaakt waarover betrokkenen kunnen meepraten, welke keuzes al vastliggen, welke ruimte er is voor invloed en hoe belangen worden afgewogen. Ook wordt duidelijk teruggekoppeld wat met de inbreng is gedaan.

7. **Samenwerken met lokale netwerken en partners.** Dorpsraden, verenigingen, ondernemers, maatschappelijke organisaties en ketenpartners worden benaderd als belangrijke bronnen van kennis en als netwerkpartners. Zij kunnen helpen om lokale signalen, belangen en uitvoerbaarheid goed in beeld te brengen.

3. BELEIDS- EN PARTICIPATIEKADER

3.1 Eerdere participatie

De gemeente Losser heeft in de afgelopen jaren al op verschillende manieren inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, dorpsraden, ketenpartners, bestuur en ambtelijke organisatie betrokken bij de toekomst van de gemeente. Dit is gebeurd in het kader van de totstandkoming van de huidige *Omgevingsvisie gemeente Losser* en de *Toekomstvisie gemeente Losser 2040*. De opbrengsten uit deze trajecten bieden inzicht in eerder opgehaalde waarden, aandachtspunten en toekomstbeelden.

Huidige omgevingsvisie

De huidige omgevingsvisie (maart 2023 vastgesteld) is in twee fasen opgesteld. Eerst is gewerkt aan de Nota van Uitgangspunten, op basis van bestaand beleid, trends en ontwikkelingen. Deze analyse is besproken met de ambtelijke projectgroep, een kennislab met maatschappelijke partners en een raadswerkgroep. Daarna is de Nota van Uitgangspunten door de gemeenteraad vastgesteld.

Vervolgens is de omgevingsvisie verder uitgewerkt met input van inwoners en organisaties. Door corona gebeurde dit vooral digitaal, onder meer via een enquête en een digitaal Omgevingsfestival. Ook zijn gesprekken gevoerd met LTO Noord, dorpsraden en later met partijen die eerder beperkt waren betrokken, zoals ketenpartners, maatschappelijke organisaties, buurgemeenten en leerlingen van het Twents Carmel College. De reacties zijn verwerkt in de nota van zienswijzen.

Toekomstvisie 2040

De *Toekomstvisie gemeente Losser 2040* (juli 2025 vastgesteld) is opgesteld aan de hand van een breed participatieproces. In totaal dachten ruim duizend belanghebbenden mee over de toekomst van de gemeente. De participatie bestond uit verschillende vormen, zodat meerdere doelgroepen zijn bereikt. Zo is gestart met een toekomstles op basisschool Het Kompas in Overdinkel, gevolgd door een kernentour en een jongerentour tijdens de Week van de Toekomst. Inwoners zijn op straat aangesproken, bijvoorbeeld op de markt, bij supermarkten en bij sportverenigingen. Daarnaast konden inwoners hun ideeën delen via ansichtkaarten en via het online platform Meedoen Losser.

Daarnaast zijn Toekomstateliers georganiseerd met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Ook vond een toekomstestafette plaats, waarin ondernemers en maatschappelijke organisaties hun ideeën doorgaven. Verder zijn onder andere de Kinderraad, Participatieraad, Inclusiewerkgroep, belangenverenigingen, de Kerngroep van de gemeenteraad en de ambtelijke klankbordgroep betrokken. Bestuurders van omliggende gemeenten in Nederland en Duitsland zijn geïnterviewd om ook een regionale blik op Losser op te halen.

De opgehaalde inbreng is verwerkt in vier toekomstscenario's voor Losser in 2040. Op basis van deze scenario's konden inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aangeven welke richting zij wenselijk vonden. Dit gebeurde tijdens de Avond van de Toekomst en via de online Swipocratie. De reacties zijn gebruikt om een streefbeeld op te stellen, dat vervolgens is vertaald naar de ambities in de Toekomstvisie 2040.

3.2 Participatiebeleid gemeente Losser

De gemeente Losser heeft de afgelopen jaren gewerkt aan een meer gestructureerde en bewuste inzet van participatie. Daarvoor zijn verschillende beleidsstukken opgesteld. Deze beleidsstukken vormen samen de basis voor het bepalen van de strategie in dit participatieplan.

De *Nota burgerparticipatie 2019* is opgesteld om burgerparticipatie binnen de gemeente Losser meer gestructureerd en eenduidig toe te passen. De nota vormt het algemene kader voor het betrekken van inwoners, ondernemers en organisaties bij beleid, plannen en projecten. Belangrijke uitgangspunten zijn dat participatie maatwerk is, dat vooraf een omgevingsanalyse wordt gemaakt en dat duidelijk wordt bepaald welk participatieniveau passend is: informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren of meebeslissen.

Het *Uitvoeringsplan doorontwikkeling inwonerparticipatie* is de praktische uitwerking van de nota. Het is opgesteld om inwonerparticipatie verder te professionaliseren en structureler onderdeel te maken van beleid, projecten en besluitvorming. Participatie wordt hierin niet alleen gezien als afzonderlijk instrument, maar als onderdeel van een transparante, wendbare en samenwerkende gemeentelijke organisatie. Het uitvoeringsplan benadrukt dat participatie aan de voorkant van processen moet worden georganiseerd, met duidelijke doelen, doelgroepen, rollen, werkvormen en terugkoppeling.

De *Evaluatie doorontwikkeling inwonerparticipatie* is opgesteld als terugblik op de uitvoering van het uitvoeringsplan. De evaluatie laat zien dat de uitgangspunten uit de nota nog steeds bruikbaar zijn, maar dat de kwaliteit van participatie vooral afhangt van de uitvoering. De evaluatie benoemt daarom vooral praktische lessen voor toekomstige participatieprocessen, zoals het belang van vroegtijdige betrokkenheid, duidelijke communicatie, passende werkvormen en goede terugkoppeling.

Ook het *Coalitieakkoord 2026 – 2030* van de gemeente Losser is relevant voor dit participatieplan. Daarin ligt de nadruk op betrouwbaar bestuur, samenwerking met inwoners, ondernemers en organisaties, realistische ambities en duidelijke keuzes. Dit sluit aan bij de opgave voor de actualisatie van de omgevingsvisie: participatie moet niet alleen bijdragen aan draagvlak, maar ook aan het maken van betere en uitlegbare keuzes voor de fysieke leefomgeving.

3.3 Participatieniveaus en participatieladder

De participatieladder is een hulpmiddel om vooraf duidelijk te maken hoeveel invloed betrokkenen hebben in een participatieproces. De gemeente Losser gebruikt deze ladder in de *Nota burgerparticipatie 2019* om per proces te bepalen welke rol inwoners, ondernemers en organisaties kunnen krijgen. Daarbij wordt niet uitgegaan van één vaste aanpak. Participatie vraagt maatwerk: per onderwerp moet worden bekeken of er beleidsruimte is, wie geraakt wordt, wanneer betrokkenheid zinvol is en wat met de opbrengsten wordt gedaan.

Voor de actualisatie van de omgevingsvisie is het belangrijk om vooraf te bepalen welke invloed betrokkenen krijgen. Informeren is gedurende het hele proces nodig, maar wordt hier niet als zelfstandig participatieniveau gezien: het gaat om eenzijdige communicatie over proces, planning, kaders en opbrengsten. Het is daarmee een randvoorwaarde voor goede participatie, geen inhoudelijke bijdrage aan de visie.

Aan de andere kant is extern **meebeslissen** voor de actualisatie van de omgevingsvisie niet realistisch of passend. De omgevingsvisie is een strategisch gemeentelijk kader en wordt uiteindelijk door de gemeenteraad vastgesteld. Externe inbreng kan zwaar meewegen, maar de integrale afweging en besluitvorming blijven bij college en raad.

De focus van dit participatieplan ligt daarom op de tussenliggende niveaus: **raadplegen, adviseren** of **meedenken** en, waar passend, **coproduceren**. Deze niveaus sluiten aan bij de aard van de actualisatie: er is al veel input opgehaald, maar er zijn nog keuzes, dilemma's en ruimtelijke vertalingen nodig. Per fase en per doelgroep kan verschillen welk niveau passend is. De participatievormen bouwen hierop voort.

3.4 Betekenis voor dit participatieplan

De participatie die heeft plaatsgevonden voor de huidige omgevingsvisie en de Toekomstvisie 2040 vormt het vertrekpunt voor de actualisatie van de omgevingsvisie. Daardoor ligt de nadruk niet op het opnieuw ophalen van wensen, ideeën en toekomstbeelden, maar op het verdiepen, toetsen en aanscherpen van dilemma's, belangenafwegingen en keuzes voor gebieden, functies en locaties.

De Toekomstvisie 2040 biedt een waarden- en identiteitsgedreven toekomstbeeld voor Losser. De actualisatie van de omgevingsvisie richt zich op de vertaling daarvan naar concrete ruimtelijke keuzes en de doorwerking naar programma's, het omgevingsplan en de uitvoering. Participatie wordt daarom ingezet om keuzes beter te onderbouwen, de gevolgen van keuzes inzichtelijk te maken en de navolgbaarheid van de besluitvorming te versterken.

Voor brede vraagstukken en opgaven wordt participatie vooral ingezet om te toetsen of dilemma's, opgaven en keuzes herkenbaar zijn voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Voor vraagstukken waarbij verschillende belangen samenkomen of waar keuzes grote ruimtelijke gevolgen hebben, ligt het accent op adviseren en meedenken door stakeholders, dorpsraden, maatschappelijke organisaties en ketenpartners. Coproductie wordt alleen ingezet bij afgebakende thema's, gebieden of vervolguitwerkingen waarvoor voldoende ruimte bestaat voor gezamenlijke uitwerking.

Voor de actualisatie van de omgevingsvisie betekent dit concreet dat:

- participatie vroegtijdig wordt georganiseerd, zodat inbreng kan worden meegenomen voordat keuzes worden gemaakt;
- participatie wordt gekoppeld aan concrete dilemma's, afwegingen en keuzes voor de fysieke leefomgeving;
- de inzet van participatie wordt afgestemd op de doelgroep die door het vraagstuk wordt geraakt;
- vooraf duidelijk wordt gemaakt waarover kan worden meegedacht en welke invloed deelnemers hebben;
- inzichtelijk wordt gemaakt hoe de opbrengsten van participatie worden gebruikt.

4. DOELGROEPANALYSE

De actualisatie van de omgevingsvisie raakt verschillende belangen, beleidsterreinen en gebieden. Daarom worden meerdere doelgroepen betrokken. In deze doelgroepanalyse wordt beschreven waarom deze doelgroepen relevant zijn, welke rol zij in het proces kunnen hebben en welk type inbreng zij kunnen leveren. De formele besluitvorming blijft bij college en gemeenteraad. De precieze vorm, intensiteit en het participatieniveau worden per fase uitgewerkt. Aan de hand hiervan kan bepaald worden of de basisparticipatie wordt aangevuld met aanvullende participatievormen.

4.1 Interne participatie

Integraliteit, bestuurlijke richting en besluitvorming

Interne participatie is nodig omdat de omgevingsvisie een integraal instrument is dat doorwerkt in beleid, projecten, vergunningverlening en uitvoering. De visie raakt alle thema's van de fysieke leefomgeving, waaronder wonen, economie, mobiliteit, landschap, landbouw, duurzaamheid, gezondheid, voorzieningen en leefbaarheid.

Door de **ambtelijke organisatie** vroegtijdig te betrekken, worden inhoudelijke kennis, lopend beleid, lokale gevoeligheden, uitvoerbaarheid en mogelijke dilemma's bij elkaar gebracht. De ambtelijke projectgroep en betrokken beleidsvelden leveren vooral input voor de integrale afweging. Zij kunnen dilemma's prioriteren, doelgroepen meebepalen, lokale gevoeligheden duiden, keuzes voorbereiden voor bestuur en raad, conceptteksten toetsen op uitvoerbaarheid en meedenken over communicatie en interne borging. Daarmee ontstaat eigenaarschap bij degenen die de visie maken en later met de visie moeten werken.

De **gemeenteraad** heeft een kaderstellende en besluitvormende rol. Juist omdat de raad uiteindelijk keuzes maakt over de omgevingsvisie en over de participatieaanpak, is het belangrijk om de raad vroegtijdig mee te nemen in de dilemma's, afwegingen en mogelijke keuzerichtingen. Zo kan de raad op herkenbare momenten richting geven en uiteindelijk een goed onderbouwd besluit nemen.

Ook het **college van B&W** heeft vanuit zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid een richtinggevende rol in het proces en bereidt de besluitvorming voor.

4.2 Ketenpartners en samenwerkingspartners

Uitvoerbaarheid, samenhang en beleidsmatige afstemming

Veel ruimtelijke opgaven vragen om afstemming met andere overheden, uitvoeringsorganisaties en maatschappelijke partners. Daarom worden ketenpartners en samenwerkingspartners actief betrokken bij de inhoudelijke discussie. Het gaat onder meer om de **provincie Overijssel, waterschap Vechtstromen, buurgemeenten, Duitse buurgemeenten, Veiligheidsregio, GGD, maatschappelijke partners, belangenorganisaties** en **LTO**. Hun rol is vooral het inbrengen van specialistische kennis, wettelijke en beleidsmatige randvoorwaarden, bovenlokale belangen en uitvoeringsaspecten. Zij kunnen helpen om dilemma's scherper te formuleren en om te toetsen of mogelijke keuzerichtingen realistisch, uitvoerbaar en bestuurlijk goed afgestemd zijn.

Deze partners zijn vooral relevant bij thema's waar gemeentelijke keuzes samenhangen met regionale, provinciale of wettelijke opgaven. Door hun inbreng tijdig op te halen, kan de omgevingsvisie beter aansluiten op beleid en uitvoering buiten de gemeentelijke organisatie en ontstaat een sterker en beter uitvoerbaar toekomstbeeld.

4.3 Externe participatie

Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties

De externe participatie richt zich op **inwoners, jongeren, ondernemers, dorpsraden, verenigingen, maatschappelijke organisaties, zorgorganisaties, natuurorganisaties** en andere **belanghebbenden**. Zij kennen de dagelijkse leefomgeving en kunnen aangeven welke waarden, zorgen, kansen en knelpunten zij zien voor de toekomst van Losser, de kernen en het buitengebied.

Tegelijkertijd is het voor inwoners en ondernemers niet altijd eenvoudig om abstract mee te denken over de lange termijn of over de ontwikkeling van de hele gemeente. Daarom moet de participatie worden ingericht rond de vragen die herkenbaar en bespreekbaar zijn. Niet alleen of ambities herkenbaar zijn, maar vooral welke keuzes nodig zijn om toekomstige knelpunten te voorkomen. Denk aan keuzes over woningbouw, economische ontwikkeling, landbouw, natuur, water, mobiliteit, voorzieningen en het behoud van identiteit en leefbaarheid.

De samenleving kan vooral lokale kennis, praktijkervaring, waarden, zorgen, belangen en aandachtspunten inbrengen. Door dilemma's zichtbaar te maken en mogelijke keuzes concreet te benoemen, ontstaat een gesprek dat dichter bij de belevingswereld van inwoners, ondernemers en organisaties ligt. Daarbij wordt per thema of gebied bekeken welke groepen het meest worden geraakt door de keuzes en hoe zij doelgericht kunnen worden betrokken.

5. FASEN ACTUALISATIE OMGEVINGSVISIE LOSSER

5.1 Fasering en planning

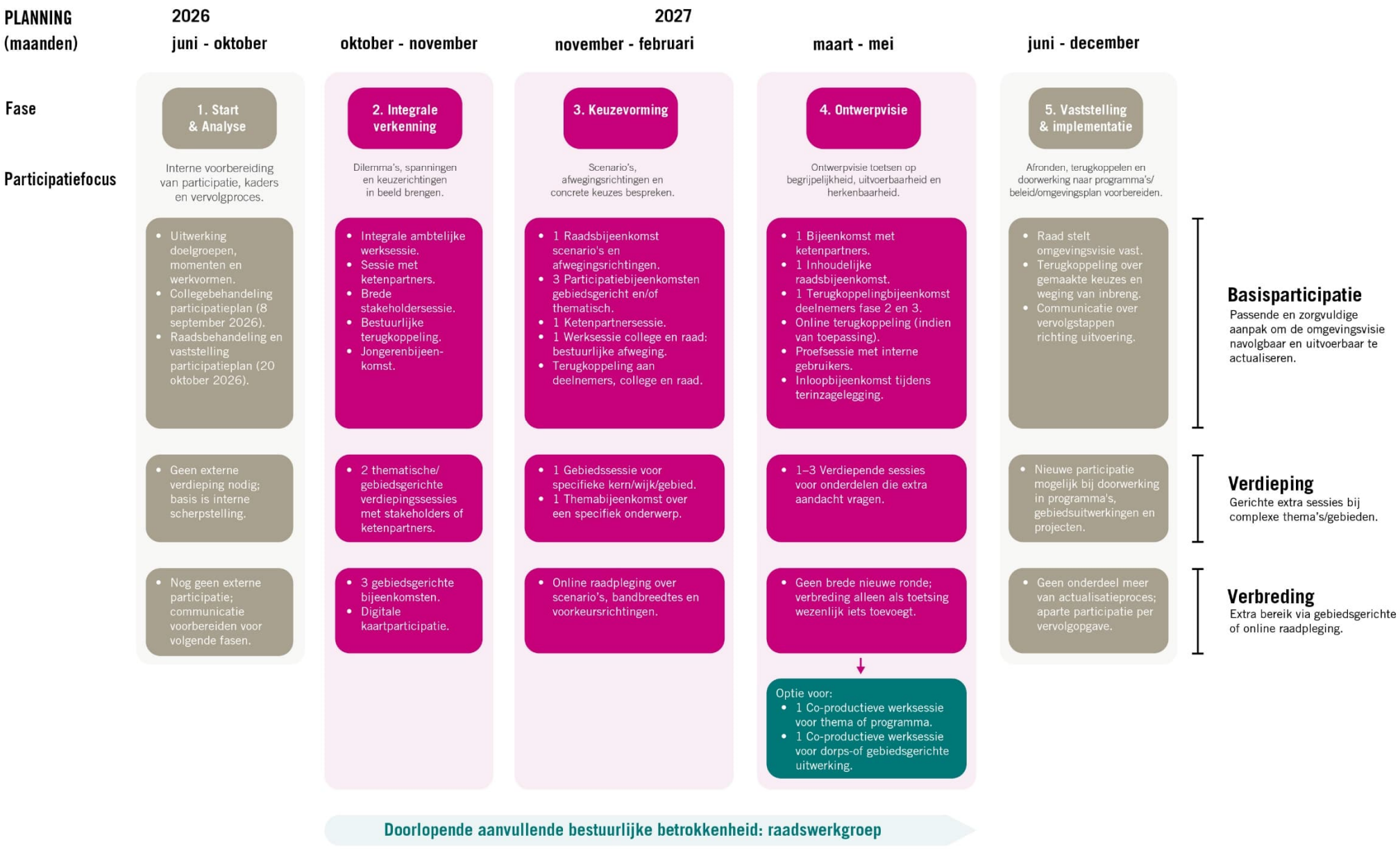
De actualisatie van de omgevingsvisie wordt in verschillende fasen uitgevoerd. De fasen en de bijbehorende planning zijn weergegeven in tabel 1. De indicatieve planning is gebaseerd op de start van de projectgroep in juni 2026 (Rho Adviseurs in samenwerking met de gemeente Losser) en een ontwerp-omgevingsvisie die medio mei 2027 ter inzage wordt gelegd.

Per fase zijn andere vragen, keuzes en afwegingen aan de orde. Daarom verschilt ook de participatieaanpak per fase. Per fase is een basisparticipatie uitgewerkt: een passende en zorgvuldige aanpak om de omgevingsvisie navolgbaar en uitvoerbaar te actualiseren. Daarnaast zijn per fase aanvullende participatievormen opgenomen. Deze kunnen worden ingezet wanneer behoefte bestaat aan extra verdieping van specifieke thema's, gebieden of vraagstukken, of wanneer de ambitie bestaat om een bredere groep inwoners, ondernemers, organisaties of andere belanghebbenden te betrekken.

Per aanvullende participatievorm wordt beschreven wat het doel is, welke meerwaarde de vorm kan hebben ten opzichte van de basisparticipatie en welke consequenties dit heeft voor inzet, planning, communicatie en verwerking van de opbrengsten. De aanvullende participatievormen kunnen bijdragen aan extra onderbouwing, verdieping of verbreding, maar zijn niet automatisch nodig voor een zorgvuldig participatieproces. Bij de keuze voor aanvullende participatie wordt daarom steeds een afweging gemaakt tussen de gewenste participatieambitie, de beschikbare capaciteit en de beschikbare tijd binnen de planning.

Tabel 1 Fasen actualisatie omgevingsvisie Losser

Fase	Planning
1. Start & analyse	Juni – oktober 2026
2. Integrale verkenning	Oktober – november 2026
3. Keuzevorming & participatie	November 2026 – februari 2027
4. Ontwerpvisie	Maart – mei 2027
5. Vaststelling & implementatie	Juni – december 2027

PLANNING
(maanden)
2026
2027
juni - oktober
oktober - november
november - februari
maart - mei
juni - december
Fase
1. Start & Analyse
2. Integrale verkenning
3. Keuzevorming
4. Ontwerpvisie
5. Vaststelling & implementatie
Participatiefocus
Interne voorbereiding van participatie, kaders en vervolgproces.
Dilemma's, spanningen en keuzerichtingen in beeld brengen.
Scenario's, afwegingsrichtingen en concrete keuzes bespreken.
Ontwerpvisie toetsen op begrijpelijkheid, uitvoerbaarheid en herkenbaarheid.
Afronden, terugkoppelen en doorwerking naar programma's/ beleid/omgevingsplan voorbereiden.
• Uitwerking doelgroepen, momenten en werkvormen.
• Collegebehandeling participatieplan (8 september 2026).
• Raadsbehandeling en vaststelling participatieplan (20 oktober 2026).
• Integrale ambtelijke werksessie.
• Sessie met ketenpartners.
• Brede stakeholdersessie.
• Bestuurlijke terugkoppeling.
• Jongerenbijeen-komst.
• 1 Raadsbijeenkomst scenario's en afwegingsrichtingen.
• 3 Participatiebijeenkomsten gebiedsgericht en/of thematisch.
• 1 Ketenpartnersessie.
• 1 Werksessie college en raad: bestuurlijke afweging.
• Terugkoppeling aan deelnemers, college en raad.
• 1 Bijeenkomst met ketenpartners.
• 1 Inhoudelijke raadsbijeenkomst.
• 1 Terugkoppelingbijeenkomst deelnemers fase 2 en 3.
• Online terugkoppeling (indien van toepassing).
• Proefsessie met interne gebruikers.
• Inloopbijeenkomst tijdens terinzagelegging.
• Raad stelt omgevingsvisie vast.
• Terugkoppeling over gemaakte keuzes en weging van inbreng.
• Communicatie over vervolgstappen richting uitvoering.
Basisparticipatie
Passende en zorgvuldige aanpak om de omgevingsvisie navolgbaar en uitvoerbaar te actualiseren.
• Geen externe verdieping nodig; basis is interne scherpstelling.
• 2 thematische/ gebiedsgerichte verdiepingssessies met stakeholders of ketenpartners.
• 1 Gebiedssessie voor specifieke kern/wijk/gebied.
• 1 Themabijeenkomst over een specifiek onderwerp.
• 1–3 Verdiepende sessies voor onderdelen die extra aandacht vragen.
• Nieuwe participatie mogelijk bij doorwerking in programma's, gebiedsuitwerkingen en projecten.
Verdieping
Gerichte extra sessies bij complexe thema's/gebieden.
• Nog geen externe participatie; communicatie voorbereiden voor volgende fasen.
• 3 gebiedsgerichte bijeenkomsten.
• Digitale kaartparticipatie.
• Online raadpleging over scenario's, bandbreedtes en voorkeursrichtingen.
• Geen brede nieuwe ronde; verbreding alleen als toetsing wezenlijk iets toevoegt.
• Geen onderdeel meer van actualisatieproces; aparte participatie per vervolgopgave.
Verbreding
Extra bereik via gebiedsgerichte of online raadpleging.
Optie voor:
• 1 Co-productieve werksessie voor thema of programma.
• 1 Co-productieve werksessie voor dorps-of gebiedsgerichte uitwerking.
Doorlopende aanvullende bestuurlijke betrokkenheid: raadswerkgroep

5.2 Doorlopende aanvullende bestuurlijke betrokkenheid: raadswerkgroep

De raadswerkgroep is een aanvullende optie naast de basisparticipatie en de aanvullende participatievormen per fase. De werkgroep kan gedurende meerdere fasen van het proces worden betrokken om de gemeenteraad mee te nemen in de voortgang van het traject, de participatieaanpak en de voorbereiding van bestuurlijke besluitvorming. De raadswerkgroep heeft daarmee een doorlopende rol in het proces en is niet gekoppeld aan één afzonderlijke fase.

Doel: de raadswerkgroep heeft als doel om de gemeenteraad gedurende het proces te informeren over de voortgang van de actualisatie van de omgevingsvisie, de uitvoering van de participatie en de voorbereiding van besluitvorming. Daarmee wordt de raad op herkenbare momenten meegenomen in het proces.

Meerwaarde: de meerwaarde ligt in bestuurlijke continuïteit en een goede aansluiting tussen proces, participatie en besluitvorming. Door de raad gedurende het traject betrokken te houden bij de voortgang en de processtappen ontstaat een beter begrip van de gevolgde aanpak en de wijze waarop participatieopbrengsten worden verwerkt en teruggekoppeld.

Consequentie: de inzet van een raadswerkgroep vraagt extra voorbereiding, afstemming en terugkoppeling richting de raad. De werkgroep heeft een procesmatige en voorbereidende rol en vervangt geen formele besluitvorming. Besluitvorming blijft plaatsvinden in het college en de gemeenteraad volgens de reguliere bestuurlijke procedures.

5.3 Fase 1 Start & analyse

Doel: voorbereiding van het participatieproces.
Participatieniveau: intern adviseren; bestuurlijk meebeslissen over het participatieplan.

Fase 1 loopt tot en met oktober 2026, omdat het participatieplan eerst bestuurlijk wordt behandeld. Op 8 september 2026 wordt het participatieplan aan het college voorgelegd. Vervolgens vindt op 20 oktober 2026 behandeling en besluitvorming door de gemeenteraad plaats. Na vaststelling van het participatieplan start de uitvoering van de participatieaanpak.

De participatie richt zich in deze fase uitsluitend op de interne organisatie. Beleidsmedewerkers, projectgroepleden en het kernteam zijn eerder betrokken op het niveau van adviseren, doordat zij tijdens de werksessie *'Het lek boven'* en de daaropvolgende uitwerking input hebben geleverd over de sterke punten, knelpunten en verbeterpunten van de huidige omgevingsvisie.

Daarnaast zijn het kernteam en de projectgroep betrokken bij het opstellen van het participatieplan, waarin de doelgroepen, participatiemomenten en werkvormen voor de vervolgfases worden uitgewerkt. Het college en de gemeenteraad worden betrokken op het niveau van meebeslissen, doordat het participatieplan bestuurlijk wordt behandeld en uiteindelijk door de raad wordt vastgesteld.

In deze fase vindt nog geen externe participatie plaats; inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en ketenpartners worden in de vervolgfases betrokken.

5.4 Fase 2 Integrale verkenning

Doel: in beeld brengen van de belangrijkste dilemma's, spanningen en keuzerichtingen voor de actualisatie van de omgevingsvisie. Vanwege de uitgebreide participatie bij vooral de Toekomstvisie 2040 ligt de nadruk in deze fase niet op het opnieuw ophalen van wensen en ideeën, maar op het verdiepen, toetsen en aanscherpen van dilemma's en opgaven.
Participatieniveau: raadplegen, adviseren en meedenken

Basisparticipatie: integrale verkenning van dilemma's

1. **Integrale ambtelijke werksessie (1 bijeenkomst)**
   Beleidsmedewerkers, projectgroep en kernteam brengen de belangrijkste ruimtelijke opgaven, dilemma's en raakvlakken tussen beleidsthema's in beeld. Het resultaat is een eerste overzicht van de dilemma's die richtinggevend zijn voor de vervolgfase. De integrale ambtelijke werksessies vormen niet alleen een inhoudelijke verkenning, maar ook de basis voor de latere implementatie van de omgevingsvisie binnen de gemeentelijke organisatie.

2. **Sessie met ketenpartners (1 bijeenkomst)**
   Provincie Overijssel, waterschap Vechtstromen en andere relevante samenwerkingspartners toetsen de opgaven, randvoorwaarden en uitvoerbaarheid vanuit regionaal, bovenlokaal en sectoraal perspectief. Het resultaat is een aanscherping van de analyse en de randvoorwaarden voor mogelijke keuzerichtingen.

3. **Brede stakeholdersessie (1 bijeenkomst)**
   Maatschappelijke organisaties, ondernemers(verenigingen), dorpsraden, belangenorganisaties en andere betrokken partijen reageren op de voorgestelde dilemma's en eerste keuzerichtingen. Het doel is om te toetsen of de analyse herkenbaar is en welke aandachtspunten of belangen nog ontbreken.
4. **Bestuurlijke terugkoppeling (1 bijeenkomst of bespreking)**
   College en gemeenteraad worden schriftelijk geïnformeerd over de opgehaalde dilemma's, aandachtspunten en signalen van fase 2. Daarmee wordt duidelijk welke vraagstukken worden meegenomen naar de fase van keuzevorming.

5. **Jongerenbijeenkomst (1 bijeenkomst)**
   Jongeren reageren op de belangrijkste dilemma's, opgaven en eerste keuzerichtingen voor de toekomst van Losser. Het doel is om te toetsen welke onderwerpen zij belangrijk vinden en welke aandachtspunten zij meegeven voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie. De opbrengsten worden meegenomen bij de verdere analyse en keuzevorming.

De basisparticipatie voor de integrale verkenning wordt in september en oktober 2026 uitgevoerd. Eventuele aanvullende participatievormen voor verdieping of verbreding kunnen leiden tot een beperkte uitloop van deze fase en doorwerken in de planning van de vervolgfasen.

Aanvullende verdieping: gerichte sessies met stakeholders/ ketenpartners
Voor extra verdieping op de belangrijkste thema's en gebiedsopgaven kunnen twee aanvullende verdiepingssessies worden ingezet met ketenpartners of organisaties. De meerwaarde hiervan ligt in gerichte verdieping met partijen die inhoudelijke kennis, gebiedskennis, belangen of uitvoeringsinformatie kunnen inbrengen.

6. **Thematische/gebiedsgerichte verdiepingssessies (2 bijeenkomsten)**
   Doel: tijdens twee verdiepingssessies worden de belangrijkste dilemma's en opgaven inhoudelijk verdiept met partijen die beschikken over relevante kennis, belangen of uitvoeringservaring. Het doel is om de analyse aan te scherpen voordat scenario's en keuzerichtingen worden uitgewerkt. Juist bij een omgevingsvisie is het logisch om opgaven integraal te behandelen. Ook kan een thema direct worden gekoppeld aan een gebied, zoals de toekomst van de dorpen of de ruimtelijke ontwikkeling van het buitengebied. Denk bijvoorbeeld aan:
   - wonen, voorzieningen en mobiliteit in de kernen;
   - landbouw, natuur, landschap en recreatie in het buitengebied;
   - economie, toerisme, bedrijventerreinen en bereikbaarheid;

- ruimtelijke kwaliteit, dorpsranden en landschap.

Meerwaarde: De sessies helpen om eerder opgehaalde waarden, ambities en signalen te vertalen naar concrete dilemma's, afwegingen en aandachtspunten. Ook ontstaat beter inzicht in belangen, uitvoerbaarheid en mogelijke spanningen tussen opgaven.
Consequentie: Deze participatievorm vraagt extra voorbereiding om de juiste thema's, gebieden en deelnemers te selecteren. Daarnaast zijn gerichte uitnodiging, goede gespreksleiding en verwerking van de opbrengsten nodig. De planning blijft in principe haalbaar, maar vraagt meer inzet dan de basisparticipatie.

Aanvullende verbreding: brede maatschappelijke toets

Indien de gemeente de ambitie heeft om de analyse van dilemma's en opgaven breder maatschappelijk te toetsen, kunnen aanvullende participatievormen worden ingezet. Deze vormen bieden een meerwaarde omdat ze het bereik vergroten en zichtbaar maken of opgaven en dilemma's ook door inwoners, ondernemers en lokale netwerken worden herkend.

7. **Gebiedsgerichte bijeenkomsten (3 bijeenkomsten met mogelijk één aanvullende bijeenkomst)**
Doel: het doel is om te toetsen hoe de belangrijkste dilemma's, opgaven en aandachtspunten worden herkend in verschillende dorpen en gebieden binnen de gemeente. De bijeenkomsten worden ingericht per kerncluster of gebied. Denk bijvoorbeeld aan:
   - bijeenkomst voor Losser en Overdinkel;
   - bijeenkomst voor De Lutte en Beuningen;
   - bijeenkomst voor Glane en het buitengebied.

   Meerwaarde: De bijeenkomsten leveren gebiedskennis, lokale aandachtspunten en signalen op die niet altijd uit beleidsstukken of gesprekken met organisaties naar voren komen. Ook ontstaat inzicht in verschillen tussen gebieden en in de mate waarin opgaven lokaal worden herkend. Het participatieniveau is raadplegen en meedenken.
   Consequentie: Deze participatievorm vraagt extra voorbereiding, communicatie, organisatie van meerdere bijeenkomsten en verwerking van de opbrengsten. Ook kost het meer tijd om deelnemers uit verschillende gebieden te bereiken en de resultaten samen te brengen tot één integrale analyse. Dit vergroot de doorlooptijd en vraagt extra capaciteit van zowel gemeente als projectteam.

8. **Digitale kaartparticipatie**
Doel: Het doel is om laagdrempelig gebiedsgerichte signalen op te halen bij inwoners en ondernemers die niet deelnemen aan fysieke bijeenkomsten**.**
Meerwaarde: De digitale kaartparticipatie vergroot het bereik van de participatie en levert vaak veel concrete informatie op over locaties, kwaliteiten, knelpunten en kansen in de leefomgeving. Daarnaast kunnen reacties direct aan gebieden of plekken worden gekoppeld.
Consequentie: Deze participatievorm vraagt extra inzet voor de inrichting van het platform, communicatie, monitoring van reacties en analyse van de resultaten. Ook is zorgvuldige verwerking en terugkoppeling nodig. De opbrengsten kunnen omvangrijk zijn en vragen daardoor extra verwerkingstijd.

5.5 Fase 3 Keuzevorming

Doel: vertalen van de dilemma's en opgaven uit fase 2 naar scenario's, afwegingsrichtingen en concrete keuzes voor de actualisatie van de omgevingsvisie.
Participatieniveau: raadplegen, adviseren en meedenken.

In deze fase verschuift de participatie van verkenning naar keuzevorming. De participatie is niet gericht op het ophalen van nieuwe wensen of ideeën, maar op het bespreken van de gevolgen van verschillende keuzes en ontwikkelrichtingen. Daarbij staat centraal welke argumenten, belangen, kansen, zorgen en randvoorwaarden moeten worden meegewogen bij de bestuurlijke afweging.

Basisparticipatie: scenario's en afwegingsrichtingen
De onderstaande participatievormen vormen de basis voor een zorgvuldig, navolgbaar en transparant keuzevormingsproces. Ze zorgen ervoor dat de gemeenteraad vooraf richting kan geven aan de participatie, dat keuzes worden getoetst bij inwoners, ondernemers, organisaties en ketenpartners en dat de opbrengsten inzichtelijk worden teruggekoppeld.

1. **Raadsbijeenkomst voor scenario's, keuzes en participatieruimte (1 bijeenkomst)**
   De gemeenteraad bespreekt vooraf de scenario's, afwegingsrichtingen en participatieruimte voor fase 3. Daarbij wordt duidelijk welke keuzes aan inwoners, organisaties en ketenpartners worden voorgelegd en welke ruimte bestaat voor invloed. De raad heeft hierin een kaderstellende en richtinggevende rol.

2. **Fysieke participatiebijeenkomsten, gebiedsgericht en waar logisch gekoppeld aan thema's (3 bijeenkomsten)**

   De gemeente organiseert drie participatiebijeenkomsten voor inwoners, ondernemers, dorpsraden, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Waar logisch worden gebieden of dorpen gecombineerd en gekoppeld aan de belangrijkste ruimtelijke thema's. Tijdens de bijeenkomsten reageren deelnemers op scenario's, bandbreedtes of afwegingsrichtingen, bijvoorbeeld via gesprekstafels, kaarttafels of een keuzemarkt. Minimaal gaat het om:
   - een bijeenkomst over de dorpen en kernen, met aandacht voor wonen, voorzieningen, mobiliteit en leefbaarheid;
   - een bijeenkomst over de lokale economie, met aandacht voor ondernemers, bedrijventerreinen, toerisme, bereikbaarheid en ruimtebehoefte;
   - een bijeenkomst over de toekomst van het buitengebied, met aandacht voor landbouw, natuur, landschap, recreatie, water en ruimtelijke kwaliteit.

3. **Gerichte sessie met ketenpartners over uitvoerbaarheid en randvoorwaarden (1 bijeenkomst)**
   De gemeente organiseert een sessie met ketenpartners en samenwerkingspartners, zoals provincie Overijssel, waterschap Vechtstromen, Veiligheidsregio, GGD, buurgemeenten en andere relevante partners. In deze sessie worden de scenario's en afwegingsrichtingen getoetst op uitvoerbaarheid, beleidsmatige randvoorwaarden, bovenlokale samenhang en mogelijke gevolgen voor uitvoering.

4. **Fysieke werksessie met college en gemeenteraad (1 bijeenkomst)**
   Tijdens een gezamenlijke werksessie bespreken college en gemeenteraad de opbrengsten uit de participatie, de uitgewerkte scenario's en de mogelijke afwegingsrichtingen. Het doel is om de belangrijkste dilemma's en keuzes bestuurlijk te bespreken en richting te geven aan de verdere uitwerking van de omgevingsvisie. De bijeenkomst biedt ruimte om verschillende belangen, argumenten en consequenties van keuzes integraal af te wegen. Het resultaat is een bestuurlijk gedragen voorkeursrichting die als basis dient voor de verdere uitwerking van de ontwerp-omgevingsvisie.

5. **Terugkoppeling aan deelnemers, college en raad**
   Na afloop wordt een terugkoppeling opgesteld waarin staat welke signalen, belangen, argumenten en aandachtspunten zijn opgehaald en hoe deze worden gebruikt bij het aanscherpen van scenario's, afwegingsrichtingen en keuzevoorstel-

len. De terugkoppeling wordt gedeeld met deelnemers, college en gemeenteraad. Hiermee wordt invulling gegeven aan het uitgangspunt dat zichtbaar moet zijn wat met de opgehaalde input wordt gedaan.

Aanvullende verdieping: verdieping op thema of gebied

Wanneer specifieke keuzes, gebieden of thema's extra gevoelig, complex of omstreden zijn, kan de participatie gericht worden verdiept. Deze vormen kunnen meerwaarde hebben wanneer scenario's of voorkeursrichtingen extra gevoelig, complex of gebiedsspecifiek zijn.

6. **Aanvullende gebiedsgerichte sessie voor een specifieke kern, wijk of gebied (1 bijeenkomst)**
   Doel: het verdiepen van een keuze die een sterke doorwerking kan hebben in een specifiek gebied, dorp of kern. Deelnemers zijn inwoners, ondernemers, dorpsraden, maatschappelijke organisaties en andere direct betrokken partijen in dat gebied.
   Meerwaarde: deze sessie levert meer inzicht op in lokale belangen, gebiedsspecifieke aandachtspunten, kansen, zorgen en randvoorwaarden. Hierdoor kan beter worden beoordeeld welke gevolgen keuzes hebben voor een specifiek gebied.
   Consequentie: de sessie vraagt extra voorbereiding, gebiedsgerichte communicatie, organisatie en verwerking van de opbrengsten. Ook moet duidelijk worden gemaakt dat deelnemers meedenken en adviseren, maar niet meebeslissen. De planning wordt hierdoor beperkt verlengd.

7. **Themabijeenkomst over een specifiek onderwerp (1 bijeenkomst)**
   Doel: het verder verdiepen van een specifiek thema wanneer de inhoudelijke gevolgen of belangenafwegingen extra complex zijn.
   Meerwaarde: de bijeenkomst levert aanvullende kennis, praktijkervaring en inzicht op in de gevolgen, kansen, knelpunten en uitvoerbaarheid van keuzes. Dit kan helpen om scenario's of voorkeursrichtingen beter te onderbouwen.
   Consequentie: deze participatievorm vraagt gerichte uitnodiging van deelnemers, inhoudelijke voorbereiding en extra verwerking van de opbrengsten. De meerwaarde is het grootst wanneer de uitkomsten nog daadwerkelijk kunnen worden meegenomen in de verdere keuzevorming. Extra verdieping kan gevolgen hebben voor de benodigde capaciteit en flexibiliteit binnen de planning.

Aanvullende verbreding: verbreding via online raadpleging

8. **Online raadpleging over scenario's, bandbreedtes en voorkeursrichtingen**
   Doel: een bredere groep inwoners en ondernemers de mogelijkheid bieden om te reageren op scenario's, afwegingsrichtingen of voorkeursrichtingen.
   Meerwaarde: de online raadpleging vergroot het bereik van de participatie en maakt het mogelijk om de opbrengst van fysieke bijeenkomsten breder te toetsen. Ook inwoners die niet deelnemen aan bijeenkomsten kunnen hun voorkeuren, argumenten en aandachtspunten kenbaar maken.
   Consequentie: deze participatievorm vraagt extra inzet voor communicatie, vraagstelling, technische inrichting, analyse en terugkoppeling. Daarnaast moet worden voorkomen dat vragen uit fase 2 worden herhaald en participatiemoeheid ontstaat. De doorlooptijd van fase 3 neemt hierdoor beperkt toe. Als in fase 2 al brede online participatie is ingezet, moet deze variant zorgvuldig worden afgewogen. Online participatie in fase 3 heeft alleen meerwaarde wanneer de vragen duidelijk anders en concreter zijn dan in fase 2. Zo wordt dubbeling voorkomen en worden inwoners en ondernemers gericht betrokken zonder hen onnodig te overvragen.

5.6 Fase 4 ontwerp omgevingsvisie

Doel: uitwerken van de gemaakte keuzes uit fase 3 in een ontwerp-omgevingsvisie en toetsen of deze begrijpelijk, uitvoerbaar, navolgbaar en herkenbaar is voor betrokkenen.
Participatieniveau: raadplegen en adviseren. In specifieke gevallen kan coproductie worden ingezet voor de uitwerking van een thema, programma of gebied.

In deze fase verschuift de participatie van keuzevorming naar toetsing en uitwerking. De hoofdkeuzes zijn gemaakt en worden vertaald naar de ontwerp-omgevingsvisie. De participatie richt zich daarom niet meer op het opnieuw bespreken van keuzes, maar op de vraag of de ontwerpvisie begrijpelijk, uitvoerbaar en herkenbaar is en voldoende handvatten biedt voor beleid, uitvoering en toekomstige initiatieven.

Basisparticipatie: toetsing ontwerpvisie en voorbereiding besluitvorming
Deze participatievormen vormen de basis voor een zorgvuldige toetsing van de ontwerpvisie. Ze bestaan uit interne, bestuurlijke en externe toetsmomenten. Daarmee wordt geborgd dat de ontwerpvisie inhoudelijk wordt besproken, uitvoerbaar is en navolgbaar aansluit op de eerdere participatie.

1. **Bijeenkomst met ketenpartners aan het begin van de uitwerking (1 bijeenkomst)**
   Aan het begin van fase 4 vindt een bijeenkomst plaats met ketenpartners, zoals provincie Overijssel, waterschap Vechtstromen, Veiligheidsregio, GGD, buurgemeenten en andere relevante partners. Het doel is om te toetsen of de ontwerpvisie uitvoerbaar is en aansluit bij de eerder benoemde randvoorwaarden, aandachtspunten en bovenlokale opgaven. Eventuele nieuwe ontwikkelingen of knelpunten kunnen daarbij tijdig worden gesignaleerd.

2. **Inhoudelijke raadsbijeenkomst over de ontwerp-omgevingsvisie (1 bijeenkomst)**
   De gemeenteraad bespreekt de ontwerp-omgevingsvisie inhoudelijk. Daarbij staat centraal of de gemaakte keuzes goed zijn verwerkt, of de visie voldoende richting geeft en of de doorwerking naar programma's, beleid en omgevingsplan logisch is uitgewerkt. Dit is het moment waarop de raad inhoudelijk kan reflecteren voordat de formele besluitvorming over het ontwerp en de terinzagelegging plaatsvindt.

3. **Gezamenlijke terugkoppelbijeenkomst voor deelnemers uit fase 2 en 3 (1 bijeenkomst)**
   Tijdens deze bijeenkomst wordt toegelicht hoe de opbrengsten uit eerdere participatiemomenten zijn verwerkt in de ontwerpvisie. Deelnemers krijgen de gelegenheid om te toetsen of hun inbreng herkenbaar is teruggekomen en kunnen hierop reageren voordat de formele terinzagelegging start. Het doel is om de navolgbaarheid en transparantie van het proces te versterken.

4. **Online terugkoppeling van participatieopbrengst (indien van toepassing)**
   Wanneer in fase 3 een online raadpleging heeft plaatsgevonden, wordt in fase 4 online teruggekoppeld hoe de opbrengsten zijn verwerkt in de ontwerp-omgevingsvisie. Daarmee wordt voor deelnemers inzichtelijk gemaakt wat met hun inbreng is gedaan en hoe deze is betrokken bij de verdere uitwerking van de visie.

5. **Proefsessie met interne gebruikers**
   Met beleidsmedewerkers, vergunningverleners, projectleiders en andere interne gebruikers wordt een proefsessie georganiseerd. Hierin wordt getoetst of de ontwerpvisie voldoende leesbaar, toepasbaar en uitvoerbaar is in de dagelijkse praktijk.

6. **Inloopbijeenkomst tijdens de terinzagelegging**
   Tijdens de formele terinzagelegging wordt een inloopbijeenkomst georganiseerd waarin de ontwerpvisie wordt toegelicht en vragen kunnen worden gesteld. Ook wordt uitgelegd hoe formeel kan worden gereageerd op de ontwerpvisie.

Aanvullende verdieping: nadere uitwerking en toetsing

Wanneer behoefte bestaat aan extra toetsing of uitwerking van specifieke onderdelen van de ontwerpvisie kunnen aanvullende participatievormen worden ingezet. Deze vormen kunnen helpen om onderdelen verder te verfijnen of beter uitvoerbaar te maken.

7. **Verdiepende sessie(s) (1 tot 3 bijeenkomsten)**
   Doel: het nader uitwerken en toetsen van onderdelen van de ontwerpvisie die extra aandacht vragen. Bijvoorbeeld:
   - omgaan met initiatieven: “hoe kan de ontwerpvisie worden gebruikt bij nieuwe initiatieven?”
   - lokale uitwerkingsruimte voor buurten of dorpen: “hoe biedt de visie ruimte voor lokale verschillen tussen dorpen, buurten of gebieden?”
   - uitvoeringsaspecten van specifieke thema’s

   Meerwaarde: de werksessies helpen om beter inzicht te krijgen in de praktische doorwerping van de ontwerpvisie. Daardoor kan beter worden beoordeeld hoe keuzes uitwerken voor initiatieven, programma's, beleid en gebiedsontwikkelingen.
   Consequentie: deze participatievorm vraagt extra voorbereiding, gerichte uitnodiging van deelnemers, inhoudelijke begeleiding en verwerking van de opbrengsten. Daarnaast kan aanvullende uitwerking nodig zijn van onderdelen van de ontwerpvisie. De planning blijft doorgaans haalbaar, maar wordt minder flexibel.

Aanvullend: co-productieve werksessie

Anders dan in fase 2 en fase 3 ligt in fase 4 de nadruk niet meer op het bereiken van een bredere doelgroep of het ophalen van nieuwe perspectieven. De belangrijkste participatie heeft in eerdere fasen al plaatsgevonden en de belangrijkste keuzes zijn gemaakt. Daarom richt aanvullende participatie zich in deze fase vooral op verdieping en, waar passend, coproductie. Het doel is niet om de ontwerpvisie opnieuw breed te toetsen, maar om onderdelen nader uit te werken, de uitvoerbaarheid te beoordelen en de doorwerking naar programma’s, beleid en uitvoering te versterken.

8. **Co-productieve werksessie voor een specifiek thema of programma (1 bijeenkomst).**
   Doel: gezamenlijk een eerste uitwerking maken van een specifiek thema, programma of vervolgopgave.
   Meerwaarde: de vorm zorgt voor meer eigenaarschap, betrokkenheid en inhoudelijke kwaliteit bij de uitwerking van vervolgprogramma’s. Kennis van betrokken organisaties kan direct worden benut.
   Consequentie: deze vorm vraagt relatief veel voorbereiding en afstemming. Daarnaast moet vooraf helder zijn welke ruimte deelnemers daadwerkelijk hebben om mee te werken aan de uitwerking.

9. **Co-productieve gebiedssessie voor een dorps- of gebiedsgerichte uitwerking.**
   Doel: gezamenlijk verkennen hoe een specifieke gebiedsopgave na vaststelling van de omgevingsvisie verder kan worden uitgewerkt.
   Meerwaarde: De sessie levert inzicht op in kansen, aandachtspunten, rollen en vervolgstappen voor een gebiedsgerichte uitwerking. Hierdoor kan de overgang van visie naar uitvoering worden versterkt.
   Consequentie: dit is de meest intensieve participatievorm. Zij vraagt extra tijd, capaciteit en procesbegeleiding en kan gevolgen hebben voor de planning van vervolgstappen. Ook moet vooraf duidelijk zijn wat de status van de opbrengsten is en hoe deze zich verhouden tot de formele besluitvorming.

5.7 Fase 5 vaststelling en implementatie

Doel: afronding van het participatieproces, terugkoppeling van de besluitvorming en voorbereiding van de doorwerking naar programma's, beleid en uitvoering.

In deze fase wordt de omgevingsvisie vastgesteld door de gemeenteraad. De nadruk ligt niet meer op inhoudelijke participatie over de omgevingsvisie zelf, maar op terugkoppeling, communicatie en implementatie. Daarbij wordt inzichtelijk gemaakt welke keuzes zijn gemaakt, hoe eerdere inbreng is meegewogen en welke vervolgstappen worden gezet richting programma's, beleid en het omgevingsplan. Daarmee wordt het participatieproces op een transparante en navolgbare manier afgerond.

Nieuwe participatie kan aan de orde zijn bij de doorwerking van de omgevingsvisie in programma's, gebiedsuitwerkingen en uitvoeringsprojecten. Deze participatie maakt echter geen onderdeel meer uit van het participatieproces voor de actualisatie van de omgevingsvisie zelf.

6. AFWEGING EN VERVOLG

De actualisatie van de omgevingsvisie vraagt om een participatieaanpak die past bij de aard van de opgave. Omdat bij de huidige omgevingsvisie en de Toekomstvisie 2040 al veel kennis, ervaring en input is opgehaald, richt dit participatieproces zich vooral op het verdiepen, toetsen en aanscherpen van dilemma's, keuzes en ontwikkelrichtingen voor de fysieke leefomgeving.

Dit participatieplan maakt per fase onderscheid tussen basisparticipatie en aanvullende participatievormen voor verdieping, verbreding of coproductie. De basisparticipatie vormt een volwaardige en zorgvuldige aanpak voor de actualisatie van de omgevingsvisie. Aanvullende participatievormen kunnen meerwaarde hebben wanneer extra verdieping, breder bereik of coproductie gewenst is, maar zijn niet automatisch nodig voor een zorgvuldig proces.

Daarmee biedt dit plan een afwegingskader voor de keuze welke participatie op welk moment daadwerkelijk bijdraagt aan betere keuzes, een navolgbaar proces en een uitvoerbare omgevingsvisie voor Losser.

BRONNEN

Gemeente Losser, 2019. *Nota participatie "Samen(werken) met inwoners"*

Gemeente Losser, 2023. *Uitvoeringsplan doorontwikkeling inwonerparticipatie als onderdeel van de opgave Wendbare Organisatie.*

Gemeente Losser, 2025. *Evaluatie doorontwikkeling inwonerparticipatie. Stand van zaken en aanbevelingen*